

Základní škola, Praha 13, Kuncova 1580/1, 15500 Praha 5
tel. 235520975 (kancelář), 235520991 (ředitel),
e-mail info@zskuncova.org, www.zskuncova.org,
IČ 67365213

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Příloha ke školnímu preventivnímu programu

Vypracovala: PhDr. Katarína Počepická, školní metodik prevence

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Dokumenty.....	4
3. Krizové situace a postupy jejich řešení.....	5
3.1. Šikana	5
3.2. Kyberšikana.....	9
3.3. Záškoláctví.....	9
3.4. Návykové látky.....	11
3.5. Krádež.....	15

1. Úvod

Krizový plán školy je dokument, ve kterém je návod jak postupovat při řešení krizových situacích ve škole. Vychází z vnitřních potřeb školy, z jevů, které se na naší škole vyskytují nebo vyskytovaly v minulosti.

V rámci prevence rizikového chování (šikana, návykové látky, sebevražedné pokusy, krádeže, záškoláctví, aj.) je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce nebo v kolektivu vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny
- o zjištěných poznacích informovat třídního učitele a metodika primární prevence, příp. ředitele školy, výchovného poradce
- pokud se změna týká celého kolektivu nebo se jedná o závažnější problém, přenechat šetření na vedení školy, které podle situace budou dále kontaktovat, spolupracovat s dalšími „institucemi“ OSPOD, POLICIE aj.
- třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení.

2. Dokumenty

Krizový plán školy vychází z těchto dokumentů:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č. j. 21291/2010-28.
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 21149/2016.
- Metodický pokyn k prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 20006/2007-51.
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14423/99-22.
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. 10194/2002-14.
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních, č. j. 14514/2000 – 51.

3. Krizové situace a postupy jejich řešení

3.1. Šikana

Škola je místem, kde problém šikany v poslední době velice často vzniká. Ve škole jsou pro šikany ideální podmínky. Je tam velká koncentrace dětí, dostatečný "výběr obětí", ve škole existuje řada prostor, kam oko pedagoga nedohlédne.

Šikana je každé chování, splňující tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (obětí)
- záměrem je oběti ublížit, ohrožit, ponížit či zastrašit
- spočívá v cílených a opakovaných útocích jedince nebo skupiny
- je obvykle opakovaná, často dlouhodobá
- existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení (agresoři)
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Základní formy:

- fyzická šikana – bytí, vydírání, loupež, poškozování věcí, sexuální obtěžování až zneužívání
- psychická šikana – nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování
- kyberšikana – může se realizovat i prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu
- kombinovaná šikana – kombinace fyzické a psychické šikany a kyberšikany
- nepřímou formou šikany je i demonstrativní přihlížení žáka či skupiny žáků a jejich ignorování

Důležité znaky šikanování jsou:

- **záměrnost:** úmysl ublížit, poškodit jedince, mít ho v moci, vyvolat v něj strach
- **opakování:** nemusí být vždy podmínkou
- **nepoměr sil:** psychických, fyzických, sociálních
- **samoučelnost agrese:** nejedná se o reakci na nějaké chování

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Cíle školy:

- snažit se vytvořit prostředí omezující vznik šikany (prevence)
- být ve střehu a odhalit počínající šikanu dříve, než se plně rozvine
- vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání – každý případ vyžaduje specifické řešení

Jak poznáme, že by se mohlo jednat o šikanu?

- opakované posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, ponižování, hanlivá přezdívka atd. na adresu určitého žáka
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislým nebo pohrdavým tónem
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů, ať už pod pohrůzkou fyzického násilí, nebo hrozbou odpírání „kamarádství“
- žák vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“ či „otroka“ – plní jeho příkazy, vykonává za něj různé práce (mazání tabule, nošení tašky apod.)
- opakované rvačky, v nichž se buď objevuje výrazný nepoměr sil (početní převaha nebo fyzické parametry)
- často opakované honění, pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonání nemorálních až trestných činů

Jak poznáme šikanovaného žáka?

- o přestávce se zdržuje stranou od ostatních, nemá žádné kamarády

- přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů, nebo mimo třídu (bez zjevných důvodů)
- vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se náhle nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí věci ve třídě, v šatně, na obědě
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený
- opakovaně se zdráhá mluvit o sobě, nechce vyjádřit své vlastní názory či pocity
- působí smutně, stísněně, nešťastně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným
- často chybí z nejasných důvodů, jako je „ranní nevolnost“, „bolesti hlavy“

Varovné signály šikanování pro rodiče žáků:

- za dítětem chodí méně kamarádů, netráví s nimi volný čas
- není zváno na návštěvy
- nechce jít ráno do školy (zvláště když mělo školu rádo), odkládá odchod do školy, je na něm vidět strach, mění cestu do školy i ze školy
- ztráta chuti k jídlu, domu chodí hladové (agresoři mu berou svačinu i oběd)
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze spaní
- ztrácí zájem o učení a schopnost se soustředit
- doma je smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad
- zmínky o sebevraždě
- odmítá se svěřit s tím, co je trápí, nechce problémy řešit
- opakovaně žádá peníze, případně doma krade
- nenápadně hlásí ztrátu osobních věcí
- stěžuje si na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, ráno zvrací, aby mohl doma zůstat sám
- vyhýbá se školní docházce
- více se zdržuje doma, než mělo ve zvyku

Postup při řešení šikanování:

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, nezapomenout na třídního učitele

- co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, metodiku primární prevence, výchovnému poradci a konzultovat další postupy
- dohodnout se, zda další vyšetřování povede třídní učitel nebo jiná osoba
- o samotě vyslechnout více nezajatých svědků – spolužáků
- důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech
- spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany, poprosit je o spolupráci
- vyslechnout oběť – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat. Tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.
- vyslechnout agresory – překvapivě, samostatně, znemožnit domluvu výpovědí. Jeli pachatelů více, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
- požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, metodik prevence, výchovná poradce, třídní učitel, případně další učitelé), na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku
- potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první nebo opakovaný případ
- individuálně pozvat k jednání rodiče agresorů, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy), pak je požádat o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na OSPOD Liberec nebo Policii ČR. V otázce trestů nepřístupovat na kompromisy.
- pozvat rodiče obětí, seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik, organizační opatření apod.....)
- teprve nyní rozebrat situaci ve třídě (vynechat případně citlivé detaily), prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sledovat!!!!
- pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by odejít agresor, nikoli oběť!

3.2. Kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit a ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický. Povaha a provedení útoků pak určují její závažnost.

Postup při řešení kyberšikanování:

- při podezření na kyberšikanu informovat metodika primární prevence, výchovnou poradkyni a vedení školy
- zjistit, zda se jedná o kyberšikanu v prostorách školy nebo mimo
- informovat rodiče oběti a kyberagresora – poučit rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (POLICIE ČR, OSPOD)
- kyberšikanu mimo prostory školy si řeší rodiče sami – nabídnout jim pomoc – změna operátora, zrušení profilu na sociálních sítích, změna e-mailové adresy, atd.
- kyberšikanu v prostorách školy – řeší vedení školy, výchovná poradkyně a metodik prevence spolu se správcem školní sítě a učitelem informatiky

3.3. Záškoláctví

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka (absenci žáka omlouvá pedagog, a to na základě písemně žádosti zákonného zástupce, vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence). Jedná se o přešůpek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řadu (pravidel stanovených školou), současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Nezřídka je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se

subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

Základní formy:

- **pravé záškoláctví** – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
- **záškoláctví s vědomím rodičů** – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole, nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti.
- **záškoláctví s klamáním rodičů** - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, pro které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů
- **odmítání školy** – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže

Kdy informovat Policii ČR, OSPOD

- Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají.
- Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává se výchovná komise. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně právní ochrany dětí, školní metodik primární prevence, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech z jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají.
- V případě, že neomluvena **nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. docházky

žáka, prospěch žáka, rodinné zázemí, podniknutými kroky k řešení situace, ...) orgánu sociálně-právní ochrany dětí a svolává další výchovnou komisi.

3.4. Návykové látky

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (mj. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. Patří sem také alkohol a tabák. Konzumace návykových látek osobami mladšími 18 let je považována za rizikové chování. Užívání návykových látek a na všech školních akcích není přípustné! Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

I. Tabákové výrobky

Postup při řešení konzumace tabákových výrobků ve škole:

- tabákový výrobek je třeba žákovi vhodným způsobem odebrat a zajistit, aby nemohl pokračovat v konzumaci
- pedagog dále sepíše o události krátký záznam s vyjádřením žáka (zejména od koho má tabákový výrobek)
- informuje třídního učitele a předá zápis metodikovi prevence, který jej založí do své knihy
- informuje vedení školy a výchovnou poradkyni
- třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka
- v závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dětí
- jsou vyvozeny sankce dané školním řádem.

II. Alkohol

Postup při řešení konzumace alkoholu ve škole:

- alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- v případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, voláme rychlou záchrannou službu
- jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagog následovně: informuje třídního učitele, o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho alkohol má), který odevzdá školnímu metodikovi prevence, ten jej založí do své knihy a vyrozumí vedení školy
- v případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyzve škola ihned zákonného zástupce žáka, aby si jej vyzvedl
- jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů
- zákonnému zástupci ohlásí škola tuto skutečnost i v případě, že je žák schopen výuky
- jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálněprávní ochrany dětí
- jsou vyvozeny sankce dané školním řádem.

Postup při řešení nálezů alkoholu ve škole:

A. pedagog nalezne v prostorách školy alkohol:

- tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- nálezů ihned uvědomí vedení školy
- nalezenou tekutinu uloží u vedení školy
- sepíše stručný záznam o události, který předá metodikovi primární prevence a ten ho založí do své knihy

B. pedagog zadrží u některého žáka alkohol

- tekutinu nepodrobuje žádnému testu
- o nálezů ihned uvědomí vedení školy

- o nálezu sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pedagog tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo výchovná poradkyně nebo metodik primární prevence. Zápis založí školní metodik primární prevence do své knihy.
- o nálezů vyrozumí zákonného zástupce žáka. Pokud se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, upozorní i orgán sociálně-právní ochrany dětí.

III. Nález omamné psychotropní látky

Identifikace a ukládání látek

- zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v přítomnosti další dospělé osoby uloží tuto látku do obálky
- na obálku napíše datum, čas a místo zajištění látky, obálku přelepí, opatří razítkem školy a uschová do školního trezoru
- poté bezodkladně vyrozumí policii. Identifikaci provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy.
- pokud je zajištěna podezřelá látka u žáka, který jeví známky otravy, předá se látka uložená stejným způsobem přivolanému lékaři

Ohrožení zdraví žáka

- v případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje tak, jako když přijde žák do školy s horečkou
- dítě jevící příznaky užití omamné látky je odvedeno ze třídy do místnosti, kde zůstane pod dohledem dospělé osoby po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba
- škola kontaktuje bezodkladně rodiče žáka nebo zákonného zástupce o bližší nespecifikovaných zdravotních potížích žáka a vyzve je, aby si dítě ze školy co nejdříve vyzvedli, neboť je nutné lékařské vyšetření

Rodič si přijde pro dítě do školy

- je seznámen se zdravotními potížemi (např.: zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním,...)
- škola bude apelovat na rodiče, aby s dítětem navštívili lékaře, a nabídne možnosti, kde se mohou poradit o výchovných problémech (odborníci v PPP, SVP,...)

Rodič si do školy pro dítě nepříjde

- škola přehodnotí zdravotní stav žáka a přivolá lékařskou službu, rodič je o postupu školy předem informován
- škola vyhotoví zápis průběhu celého případu a stanoví postup, jak zamezí případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole

V případě podezření, že žák zneužívá návykové látky pověřený pracovník (metodik primární prevence, výchovný poradce, třídní učitel,...) provede:

- diskrétní šetření, pohovor s dítětem. Doporučí mu pohovor s odborníkem. V případě možné nedůvěry ze strany dítěte k pracovníkům školy se doporučuje již při prvním pohovoru součinnost odborníků PPP, SVP, sociálních kurátorů - pracovníků oddělení péče o dítě,...
- kontaktuje rodiče, event. zákonné zástupce
- v případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy uvědomí rodiče a sociální odbor
- v akutním případě, po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole, nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování uvědomí ŘŠ nebo pověřený pracovník rodiče a zároveň kontaktuje zdravotnické zařízení. Uvědomí oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence, sociálního odboru OÚ.

3.5. Krádež

Krádež je nejčastější forma protiprávního jednání, se kterou se lze ve školním prostředí setkat. Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Předmětem krádeže bývá de facto cokoliv, co někdo může potřebovat. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele mají některé předměty osobní a emocionální hodnotu. V případě krádeží je rozhodujícím situačním faktorem příležitost. Většinou se kradou věci volně položené a nezabezpečené. Čím menší předmět je a cennější nebo zajímavější, tím je pro zloděje lákavější.

Postup při nahlášení krádeže žákem:

- o události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
- věc ohlásit na Policii ČR
- v případě, že je znám pachatel, je třeba ho nahlásit orgánu sociálně-právní ochrany dítěte
- informovat zákonné zástupce žáka až poté, kdy budeme přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí

Kdy hlásit rodičům?

- rodičům poškozeného vždy ihned
- rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

Kontakty:

155 Rychlá záchranná služba

158 Policie ČR

150 Hasiči

Pedagogicko-psychologická poradna ZŠ Kuncova

OSPOD Praha 13

V Praze dne 1. 9. 2024

PaedDr. Pavel Petrnoušek
ředitel školy